27/03/2019

Στο στόχαστρο και πάλι η Αγιά Σοφιά και η Πόλη – Η ψηφοθηρική ρητορική του Ερντογάν- Η αντίδραση της UNESCO (βίντεο)

/ Επικαιρότητα

Της Ναταλίας Δανδόλου

Έχουν περάσει σχεδόν δύο μήνες, από τις αρχές Φεβρουαρίου όταν ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας, περνούσε το κατώφλι της Αγιά Σοφιάς συνοδευόμενος από την σύντροφό του Μπέτυ Μπαζιάνα, τον υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Κώστα Γαβρόγλου, τον αν. υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Κατρούγκαλο, και τον υφ. Εξωτερικών Μ. Μπόλαρη.

Εκεί τον είχε υποδεχθεί ο εκπρόσωπος της τουρκικής Δημοκρατίας Ιμπραήμ Καλίν, ο οποίος και συνόδευσε τον πρωθυπουργό στην ξενάγηση, αλλά και ο Κοκτσούν Γιλμάζ από το υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού της γείτονος.

Τότε, τα ξένα μέσα ενημέρωσης αλλά και διεθνείς πολιτικοί αναλυτές έκαναν λόγο για μια συμβολική κίνηση μέσα σε έναν εμβληματικό “ναό-μνημείο” υψίστης ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας. Σήμερα, τίποτα δεν θυμίζει εκείνο το κλίμα.

Κατά την πάγια τακτική των τελευταίων πολλών δεκαετιών η Τουρκία ανεβάζει την ρητορική της περί μετατροπής του συμβόλου της Παγκόσμιας Ορθοδοξίας σε τζαμί, πυροδοτώντας έντονες αντιδράσεις.

Λίγα 24ωρα μετά τη συνέντευξή του στη οποία δήλωσε ότι θα μετατρέψει την Αγιά Σοφιά σε τζαμί και θα της αλλάξει όνομα, επανέρχεται στο θέμα, μιλώντας σε προεκλογική συνάντηση στην Τραπεζούντα:

«Μπορούμε να κάνουμε την είσοδο στην Αγιά Σοφία δωρεάν. Και τί σημαίνει αυτό; Όχι μόνο να την κάνουμε δωρεάν, αλλά μετά τις εκλογές θα καταργήσουμε τον όρο «μουσείο» και θα κάνουμε την Αγιά Σοφία τζαμί» υποστήριξε και προχώρησε ακόμα παραπέρα,λέγοντας ότι θα καταργήσει και το... Ιστανμπούλ για την Κωνσταντινούπολη , καθώς αποτελεί παραφθορά της ελληνικής φράσης «Εις την Πόλιν» (η τουρκική γλώσσα είναι συγκολλητική).

«Δεν πρόκειται να ξαναϋπάρξει Κωνσταντινούπολη... Το όνομα αυτής της περιοχής είναι «Ισλάμ μπολ» (σ.σ άφθονο Ισλάμ)»

Οι δηλώσεις του έχουν προκαλέσει την έντονη δυσαρέσκεια μελών της UNESCO. Το Πρακτορείο ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ επικοινώνησε με πηγή από την UNESCO, η οποία διευκρίνισε ότι η Τουρκία είναι μέλος της UNESCO, κι ως εκ τούτου θα πρέπει να εφαρμόζει τις αποφάσεις της». Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι αν μια χώρα επιθυμεί να αλλάξει το όνομα ενός μνημείου Πολιτιστικής Κληρονομιάς, όπως είναι η Αγιά Σοφιά, θα πρέπει να υποβάλλει την πρότασή της προς έγκριση στην επιτροπή

Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Η ανάδειξη της Αγίας Σοφίας ως Παγκόσμιου Μνημείου περιλαμβάνεται στις ιστορικές ζώνες της Κωνσταντινούπολης που έχουν εγγραφεί στον «κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς» το 1985.

Το καταστατικό της UNESCO κυρώθηκε το 1946 με την υπογραφή 20 χωρών μεταξύ των οποίων της Ελλάδος και της Τουρκίας. Ο σκοπός του Οργανισμού είναι να συμβάλει στην ειρήνη και την ασφάλεια, μέσω της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του πολιτισμού με στόχο το σεβασμό του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών όλων των λαών.

Τα γερμανικά μέσα και η ψηφοθηρική ρητορική

Οι πρόσφατες δηλώσεις Ερντογάν σχετικά με το ενδεχόμενο μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί, αλλά και η παρενόχληση του πρωθυπουργικού ελικοπτέρου από τουρκικά μαχητικά στην πτήση προς το Αγαθονήσι, απασχολούν τα γερμανικά μέσα ενημέρωσης.

Σύμφωνα με άρθρο- αφίερωμα της Deutche Welle, η Süddeutsche Zeitung αναφέρεται σε εκτενές άρθρο στις προεκλογικές εμφανίσεις του προέδρου Ερντογάν ενόψει των αυτοδοικητικών εκλογών την Κυριακή, στις οποίες αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο μετατροπής της Αγίας Σοφίας, από μουσείο που είναι σήμερα, σε τζαμί. Όπως σημειώνει η εφημερίδα του Μονάχου, «προεκλογικά ο τούρκος πρόεδρος επαναφέρει ένα παλαιότερο ζήτημα: να ξαναγίνει τέμενος η Αγία Σοφία. Σε συνέντευξή του στον φιλοκυβερνητικό τηλεοπτικό σταθμό TGRT ο τούρκος πρόεδρος απέδωσε το νόμο, με τον οποίο η Αγία Σοφία έγινε το 1935 τζαμί, στην “νοοτροπία” του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος, που ίδρυσε ο Κεμάλ Ατατούρκ και αποτελεί σήμερα τον μεγαλύτερο αντίπαλο του Ταγίπ Ερντογάν στις δημοτικές εκλογές».

Παράλληλα η Süddeutsche Zeitung δημοσιεύει σχόλιο για τις δηλώσεις Ερντογάν με τίτλο «Τροφή για ισλαμιστές»: «Μέχρι σήμερα το κόμμα του Ερντογάν υποσχόταν στους ψηφοφόρους επίγεια αγαθά, όπως ένα νέο μεγάλο αεροδρόμιο ή έναν αυτοκινητόδρομο. Τώρα όμως τους υπόσχεται τον παράδεισο, αν ψηφίσουν την ερχόμενη Κυριακή στις αυτοδιοικητικές εκλογές το ΑΚΡ. Υποψήφιος του κυβερνώντος κόμματος στις δημοτικές δήλωσε μάλιστα σε συντηρητική συνοικία της Κωνσταντινούπολης ότι "έχουμε το κλειδί του παραδείσου στην τσέπη μας". Σε καμία εκλογική αναμέτρηση, από την εντυπωσιακή πρώτη νίκη πριν από 17 χρόνια μέχρι σήμερα, το ΑΚΡ δεν απευθύνθηκε τόσο άμεσα στα θρησκευτικά συναισθήματα των ψηφοφόρων.

Τώρα ο πρόεδρος Ερντογάν προτίθεται προς άγραν ψήφων να παρέμβει σε ένα σύμβολο του τουρκικού κοσμικού κράτους. Προσπαθώντας να κερδίσει την εύνοια υπερεθνικιστών και ισλαμιστών αφήνει ανοιχτή την πιθανότητα μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τέμενος και δείχνει με τον τρόπο αυτό πόσο νευρικό είναι το κόμμα του λίγες μέρες πριν από τις δημοτικές εκλογές. Ο τούρκος ιστορικός Ιλμπέρ Ορταϊλί είχε δηλώσει στο παρελθόν ότι η Τουρκία πρέπει να είναι περήφανη για την μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε μουσείο, διότι έτσι δείχνει σεβασμό προς ένα ξένο πολιτισμό. Αυτή ακριβώς την ένδειξη σεβασμού παίζει τώρα κορώνα-γράμματα για μερικές ψήφους ο πρόεδρος Ερντογάν. Το πιθανότερο είναι ότι μετά τις εκλογές δεν θα τολμήσει να αγγίξει αυτό το μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Με τους υπαινιγμούς του ωστόσο αναβάθμισε ακραίους και ισλαμιστές, από τους οποίους δεν θα γλιτώσει τόσο εύκολα».

Die Welt: «Δεν αποκλείεται» μετατροπή της Αγίας Σοφία σε τζαμί

«Ο πρόεδρος Ερντογάν εκμεταλλεύεται τη χρονική συγκυρία. Παίρνοντας θέση σε όσα τραγικά συνέβησαν στο Κράισττσερτς της Νέας Ζηλανδίας επαναφέρει ένα παλαιότερο αίτημα στην ημερήσια διάταξη και προτίθεται να μετατρέψει την Αγία Σοφία σε τέμενος», γράφει η Die Welt. Η γερμανική εφημερίδα παρατηρεί ότι σύμφωνα με τον τούρκο πρόεδρο «δεν είναι απίθανη μια μετατροπή. Ίσως μάλιστα αλλάξουμε το όνομα σε Τζαμί Ayasofya. Στο παρελθόν ο πρόεδρος Ερντογάν είχε αφήσει επανειλημμένα ανοιχτό αυτό το ενδεχόμενο. Ποτέ όμως με τόσο ξεκάθαρο τρόπο. Αντιδρώντας στο μανιφέστο του δράστη της διπλής επίθεσης εναντίον τζαμιών στη Νέα Ζηλανδία όπου εμφανίζονταν η Αγία Σοφία χωρίς μιναρέδες ο τούρκος πρόεδρος τόνισε ότι "όσο υπάρχει τουρκικός λαός η Αγία Σοφία δεν θα ξαναγίνει ποτέ εκκλησία".

Η απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Τουρκίας

Υπενθυμίζεται ότι τον περασμένο Σεπτέμβριο το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας απέρριψε το αίτημα να μετατραπεί η Αγία Σοφία σε τζαμί και έτσι η Μεγάλη Εκκλησία θα παραμείνει μουσείο.

Η Υπηρεσία Ιστορικών Μνημείων και Περιβάλλοντος είχε κάνει προσφυγή το 2015, αναφέροντας ότι η άρνηση του αιτήματος για μετατροπή σε τζαμί παραβιάζει τη θρησκευτική ελευθερία.

Η συγκεκριμένη Υπηρεσία είναι ιδιωτικός οργανισμός, που αρχικά το 2004 είχε ασκήσει πιέσεις στην κυβέρνηση για ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών προκειμένου η Αγία Σοφία να λειτουργήσει ως τέμενος.

Προσφυγή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ο ανεξάρτητος ευρωβουλευτής Κώστας Χρυσόγονος κατέθεσε επείγουσα γραπτή ερώτηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το ενδεχόμενο μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί. Η Αγία Σοφία είναι μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και η Επιτροπή ερωτάται πως σκοπεύει να την προστατεύσει.

Ακολουθεί το κείμενο της ερώτησης:

Ενδεχόμενο μετατροπής της Αγίας Σοφίας σε τζαμί

Ο Πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν δήλωσε στις 24.03.2019 σε τουρκικό τηλεοπτικό δίκτυο ότι ενδέχεται μετά τις εκλογές της 31ης Μαρτίου να μετατρέψει την Αγία Σοφία σε τζαμί, ώστε να μην υπάρχει αντίτιμο εισόδου. Πρόσθεσε ακόμα ότι μπορεί ακόμα και να αλλάξει το όνομα σε Τέμενος της Αγιά – Σοφιάς . Κάτι τέτοιο ωστόσο αντιβαίνει κατάφωρα στο διεθνές και ενωσιακό δίκαιο. Είναι δεδομένο ότι ήδη από το 1985 ο ιστορικός χώρος της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη έχει χαρακτηριστεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Επιπλέον, ο χαρακτήρας του είναι αυστηρά κοσμικός, μουσειακός και προστατεύεται από τη διεθνή Σύμβαση Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς .

Ερωτάται η Επιτροπή:
1) Πώς προτίθεται να αντιδράσει απέναντι στο ενδεχόμενο υλοποίησης των ανωτέρω σχεδίων της τουρκικής Κυβέρνησης;
2) Πώς σκοπεύει να προστατεύσει την πολιτιστική κληρονομιά των χριστιανικών μειονοτήτων της Τουρκίας;